

RUKU

7

Ehaara nahenki vaiinkiaa

¹¹ Naankiara amparaiqasa Isuva vo vakusa via auku Neni vakusaini vumanka via vaiinkinavuvaka airi vaiinki nahenkivaka via vakamase vuvo

¹² Isuva vi vakusaa qentiana ou nteo kavomanka vakusaqinkai vaiinki nahenki quku vu vaiinkia kainta vae via quntaeave kivase anua. Quku vu vaiinkiva ehaara nahenki maaqu vaumanka airi vaiinki nahenki vi nahenkia vakamase anuvo

¹³ Isuva vi nahenkia kaveo munkusaqinkaio umpo ise kiva amikeo viaa kihao, Sa iqi rakaane, kio.

¹⁴ Minki kivaseo ou kainta ukubaromanka vaiinkinavu kainta ani varosa himpi vauvo Isuva kihao, Qaraasa vaiinkio, ke ariara himpuane ki uo, kuvo

¹⁵ quku vu vaiinkiva himpio vaavi aravio uvavaka kuvo Isuva vi vaiinkia nai noa amio.

¹⁶ Minkuvo visa aiqava voqamase aaku ikomanka Kotia auku kure reha kiha, Poropeti vaiinki noavano kinavu avukaqi qovarama vio ivo, kinka. Kotiva sa kinavu nai vainkinavuaa kauru seo ivo, kinka...

12

1 ...

Kotia aakuqai qekeha variake kua

⁴ O Ki navunaao, ni vaakaqai arusesa sa visa aaku qekaake. Visa ni aruse sa ni maraquavaka ho arusevaave.

⁵ Ne kararae qekeha vaivaave? Saiqe ke ni kiva nimiae. Ne Kotia aaku qekeha variake. Viva mpegavano vaihao vaiinki aruseo viaqaankaio homa via qukuvisa vinaini agu saaiavama vaio ivo. Eo, ke niarama ki uo ne Kotia aaku qekehama variake...

Airi aiaia vakako vaiinkiaa kuama

¹⁵ ...Isuva aiqava vaiinki nahenki kiva nimio, Ne rauriha variake. Ne airi aiaiave airi munimave vaea viaa noaiqaase iha vaiqi vivoave. Ne kiha airi aiaia vakeha homa vaiqi viaave kivoave. Sa aiaiaavano ni saihaqia ne soqemase vaiqi vivaavauve, kio.

¹⁶ Isuva minki kivaseo viva uva uantaseo kiva nimio, Vaiinkivano airi aiaia vakova ntara ukukeo airi ntara qantu vaeo

¹⁷ nai kivaseo iio, Ke maa ntaraa ka naavuaqie vakaraave? Aiqaava ki naavuqi ntaravano mpiqama vio ivo, kio.

¹⁸ Minki kivaseo viva kihao, Saiqe ke aiqava naavu rampaise qaiqaa noa naavu vo naavu vo naavu saqase viaqi ntaravaka aiaiaavaka vakaae, kio.

¹⁹ Ke vi saiqaa vuu kaiqase minkima kiaa, Ke soqemama vai uo. Airi ntara airi aiaia vaimanka ke airi ihi voka vaiqi viha maa ntaraavaka namaiavaka namaqi viha soqemase vaiaave, kio.

²⁰ Vi vaiinkiva minki kuvo Kotiva via kiva amio, Sa ai avu aako vaivave. Maa entaa entaqi ae quku vinaave. Ae quku viao vovano ai aiaia

kenka ukukaeave kiana aiaiaa varaanaove,
kuave, kio.

²¹ Iсуva minki kiva nimi kaiqaseo viva kihao,
Vaiinkivano aiaiaaqai iihao aiqava aiaia uikareo
vakaiava vaiao Kotiva vi vaiinkiaa kihao, Ai aiaia
qumina ahasave. Ke kavauaa ae vehi
vaiinkiqaima variaao. Ae qumina quku vinaave,
kianaove, kio...

15

Via maaqu raumpiima vuaa kua.

¹¹ Iсуva minki kivaseo viva kihao, Vaiinki vovano
qorainki vainki kaaraqanta vakakovoma

¹² via vainki naankiaraihainaava vaihao nai qoaa
kihao, Naankiara ki kimieva kinaa aiaia vakeqai
kimiane, kio. Kuvo via qova aiaia rairaseo nai
maaqukanta voavaka voavaka nimuvo

¹³ via maaquvano naankiaraihainaava
amparaiqaqai vaio nai aiaiaqo soqaa aukuseo
munima vaeo niara maaqa vio ou mini vaihao
manta vaiinki hampaka vaihao

¹⁴ munima vare vua vuu kaiqa seo.

Vuu kaiqa sovo viaqaankaio sa ntaravaka vau
entava ani ntovo

¹⁵ viva vehi vaihao ou vi vakaqaankainaa
vaiinki hampaka saiqa vaeo. Saiqa vare vauvo
ou quara ntara amiane kuvo

¹⁶ viva quara ntara nimihao kio, Ise, kevaka
quara ntara viki nimunaa naakaave kuvo ntara
amiaiava sa vauvo

¹⁷ narara vaihao uvo aako kenko kuvo iivuvo
viva naiqai minki kivaseo iio.

Ki goa saiqa vare vaia vainkisa airi vaiavao ntara airiqimanka neha vaiamanka ke maini vaiha narara vai uo.

¹⁸ Saiqe ke himpi kenka qova inanaini anirante vuae. Ke ou nte kenka goaa minki kieave. Ki go, ke Kotiavaka aivaka manta saiqa vaa nimike uo.

¹⁹ Ke via saara sa ai vainki soqesa ho vaiaave. Ae ki amparaiqama saiqa ke ai saiqa vainqiqai vaiae. Ke minki kivase kieave, kio.

²⁰ Minki kivaseo himpio nai qova unaini anio. Nai goa naavu aumanko anuvo via qova vukua niaraihaio via kaveo quaha seo santeo ou nai maaqu ravaaqau seo susuqehao vauvo via maaquvano kihao,

²¹ Ki go, ke Kotiavaka aivaka manta saiqa vaa nimike uo. Ke via saara sa ai vainki soqesa ho vaiaave, kio.

²² Kuvo via qova nai saiqa vainki kiva nimio, Sante ne ou ukavaaqa soqeaqaima vara vii amiake. Saankava irara vara vii usu amikaake.

²³ Purimakaua naaki soqea aruse nunkaake. Vake maasa viaa quahama amikaeama ivo.

²⁴ Ki maaquvano quku vivo kuoma qaqi aninteo ivo. Ki maaquvano raumpiima vivo kuaoma qovarama vio ivo, kio. Minki kivaseo nai maaqu quahama amikeo ntara varaseo kavaaruqama amikeo.

²⁵ Kavaaruqama amike vauvo via vasaava saiqaqinkaio naavu aumanko aninteo iuvo

²⁶ Ihi nte vauvo viva nai goa saiqa vainki vo irovo viva minkima kio,

²⁷ Ai qakavano vekaihaio anintaivo ai qova viaa quahehao purimakaua naaki soqea aruseo

nunka amikeo ivo. Ai qaka soqema seo nai vikeo quahehaoma minkio ivo, kio.

²⁸ Minki kuvo via vašaaa arara ikovo komaseo kihao, Sa ke naavuqi vieama ivo, kivaseo vahaagaini vauvo via qova veva nteo aarovo viva minkima kio,

²⁹ Ke airi ihi varaqi vihama ai saiqa vainki voqaantemase ai saiqa vaehama sa ke vo entavaka ai no antua viai vai uo. Ke kenka konti quahama nimikaea kuaa ae sama mimi naaki vonku ruquku kimia iarao.

³⁰ Maava ai maaquvano hampi naio ni vai nahenkiaqaa ae iana ahasaa vaeo vuu kaiqa seo anivaama purimakaua naaki soqea qumina ruquku amia iarao, kio.

³¹ Minki kuvo via qova aqao kio, Ki maaquvauvao, ae vo enta vo enta ki vakamasea vaiavave. Ke una ahasaa aiqava aiaia kenkakanta unaave.

³² Ai qakavano quku vivo kuoma qaqi aninteo ivo. Viva raumpiima vio ivo kuoma qaqi qovaama vio ivo. Minkiaa ki kenavu vake via quahama amikaeave, kuave, kio. Isuva kuama.

16

Rasarusiaa kua

¹⁹ Isuva minki kivaseo viva kiva nimio, Vaiinki vovano airi aiaia vakova soqe ukavaaqaqai nonkuseo vo enta vo enta hiasaa u ntaraaqai nehao vauave.

²⁰ Viva vi ntaraaqai neha vaumanka vaiinki vo via auku Rasarusia yika vae vuu airi aiaia vako vaiinkia naavu qentiana sovo vaua. Vi vaiinkiva

sa aiaia vaka vakova vehi vaiinkiyano vauvo numuaravanoqai aigava via vaakaqaa ike vauvo

²¹ vaihao viva airi aiaia vako vaiinkiva ntara nehao viki aqusoa viaqai nunku naeva vaua. Mini vauvo vairivano vikare aikare ihao via numuara mpui ne vaua.

²² Sa aiaia vako vaiinkiva quku vumanka naauaihainaasa via vika vare vuu Avarahaava nai saivaqaa vaunaini vuu soa.

²³ Vuu sovo airi aiaia vako vaiinkiva vivavaka vaio quku vuvo vakaqi quntama kovo viva quku vuasa vaianaini vaihao ankua ntihao vaio. Mini vaihao viva vuuvi kavovo Rasarusiva Avarahaasanti quahehao niaraini vaua.

²⁴ Vauvo viva Avarahaaa aareo kihao, Avarahaao, ki qo, kiriara umpo ise kiva kimikaane. Ae Rasarusia akikaio viva nai vuqa ou namaiqia vaavi quntama vaeo munku ki maaqiiqaa vakaiiao nupima kimikaai, kio. Ke noa iha ikaiiaqi vaiha ankua ntiha vai uo, kio.

²⁵ Viva minki kuvo Avarahaava aqao kio, Ki vainkivauvo, ae iriane. Ae haau qaqi vauna entaa soqe ahasa vakoao Rasarusiva manta ahasaqai vakoave. Vake viva maini vaihao quahehao vaivaa ae mini ankua ntihaa vaiarao.

²⁶ Ae qaiqaavaka ii vaiiqe ke voqa ai kiva amiae. Ke vaunaa ae vaianaa avukana onkai noama vaio ivo. Maihaio vuantoave vihaio aniantoave kio onkai noama avukana vakaiave, kio.

²⁷ Avarahaava minki kuvo vi vaiinkiva kihao, Umpo, ki qo, ke ariara umpo ise ki uo. Rasarusia akikaiao viva ki qoa naavuqi ou nteo

²⁸ ki qaka vasausa sauqu hiniunavu vaisa kiva nimiaie. Visavaka maini aiha vinanaini anivoave, kio.

²⁹ Minki kuvo Avarahaava aqao, kio. Mosevavaka poropeti vaiinkinavuvaka qara ntuva ko uvava vaiove. Visa vi uvaa homa iivaave, kio.

³⁰ Kuvo qaqi vau entaa airi aiiaia vako vaiinkiva kihao, Save, ki qo, Avarahaao, quku viava aniranteo vuu kiva nimia visa via uva iihama manta aara qaqia sevaave, kio.

³¹ Minki kuvo Avarahaava aqao kio. Visa Mosea uvavaka poropeti vaiinki uvavaka sa iivea visa quku viava aniranteo vuu kina uvaavaka sa ho iivaave, kuave, kio. Isuva minki kuama.

22

Isua ravaaqau soa

⁴⁷ Isuva mini vaihao qaqi ki vaumanka vaiinki airi vaiinkinavu anintoa. Isua vainki 12 navuqinkaio Iuntaasiva airi vaiinki ntika vaeo viva naane visa avuni anio Isuva vaunaini aninteo Isua moqa saeva auki vauvo

⁴⁸ Isuva kihao, Iuntaasio, ae ki moqa sehaae ki vakaini vakakai vainkisa navukaasa nivuqaa ki govarama senaave? kio.

⁴⁹ Isuva minki kumanka via vainkinavu via vakamase vausa kavomanka visa Isua ravaaqau saesa auki vaumanka vinavusa Isuaa kiha, Noavauvo, kenavu sopiqoe visa keqa saraave? kinka.

⁵⁰ Kivaseo vovano Kotia saiqa vaa amike vau vaiinkisa visa avuniasa saiqa vainki vo keqaseo

via aako keqa aqu sovo hiqintuvo Isuva aqao kio hove kio.

⁵¹ Kivaseo vi vaiinkia aakoqaa nai sauqu vakovo qaiqaa kavanta vua.

⁵² Kotia saiqa vaa amike vau vaiinkisa visa noanavuvaka, Kotia naavuqaa raqisi vau porisisa opisaaravaka, noa vaiinki vonavuvaka, visa Isua ravaaqau saesa anusaa Isuva kihao, Ne kamaania vakamase iqosa raquaina vaiinkia voqaama ravaaqau saesae sopi saavu vare aniavo?

⁵³ Ke ni hampaka vo enta vo enta Kotia naavuqi vaiqi vi vauamanka ne sa ki ravaaqau saarave. Ho vake maa entaa ni entama vaio ivo. Vake sonkiaiqi vaia ahasava mpeqaiqianaove, kio.

23

Hini sakaiqaa aruso vaiinkiva uva kua

³⁹ Manta vaiinki vovano hini sakaiqaa arusova vivavaka Isua manta uva kiva amihao kihao, Quqaae ae mesaia vaiinkivano variarao? Ae nenavano kikantavaka saihaqiane, kio.

⁴⁰ Minki kuvo manta vaiinki vovano aqao kio, Sae ae Kotia aaku qekehaa variarao? Visa kikanta aanantamase viavaka arusaavo.

⁴¹ Visa homa kikanta arusevaave. Visa kikanta manta saiqa saara kikanta arusaavo. Vi vaiinkiva sa manta saiqa varaivave, kio.

⁴² Minki kivaseo viva Isuaa kihao, Isuo, ai noaiqama saaina entaa kiriarama irikaane, kio.

⁴³ Minki kuvo Isuva kihao, Ke ai kiva amiaiama iriane. Vake ae ki vakamaseama soqe vakusaini vainaave, kio.

Iсуva quku vua

⁴⁴ Minkuvo suai qiaqaa uu ntovo viaqaankaio sonkiaigama vuvo sa suai ikovo sonkiaqai aruqio vuvo suai vikiniqamavio 3 kiroki quvo qaiqaa aakikoa.

⁴⁵ Ierusalemi vakusaini Kotia naavuqi saankusa voqaama noa kavuna hiikova avukaqaa nai nahaqu vuvo

⁴⁶ Iсуva noaiqaaseo oi oi kihao, Ki qo, ki maraqua varaane, kio. Minki kivaseo viva quku vio.

⁴⁷ Iсуva quku vuvo sontiaqaa raqisi vau vaiinkiva Iсуva minkua kaveo Kotia auku kure ra seo kihao, Quqaama maa vaiinkiva avuqavu ni vai vaiinkivave, kio.

⁴⁸ Minki kumanka vi saiqaa kavaesa ruvaantuma vusa visa vaiha kavamase viaqaankai visa nai maagaini anirante vihama munkusa mantaiqumanka nai mimia ruquku seha vuama.

⁴⁹ Visa vumanka Iсуa vaiinki nahenkivaka, nahenki vonavu Kariri vakaihai via vakaqi nusavaka, visa niara ntaka vaiha vi saiqaa kave vaua...

24*Emeasi vakusaini ni vau vaiinkikantaa kua*

¹³ Vi entaaqaa Iсуa vainki kaaraqanta vo vakusa Emeasi vakusaini viesa vua. (Urara vaivo Kainantu vaivo via voqaama Ierusalemi vauvo Emeasi vakusa vaua.)

¹⁴ Vikanta aarana viha Iсуa aruso uvaa kivaqi vi.

¹⁵ Vikanta kivaqi vuvo Iсуva nai aninteo vikanta vakamaseo ou vumanka

¹⁶ vikanta via kaveha sa via uqauqamase kavara
vo vaiinkivanove kuvo

¹⁷ Isuva vikantaa kihao, Nekanta aarana aniha
nana uvae nai kiva ami nai kiva ami ani vaiavo?
kio.

Minki kumanka vikanta ani viaqaa himpik
munkusavano mantaiqumanka

¹⁸ vovano Siriopasiva Isua ireo, Maa entaa airi
vaiinkinavu ani Ierusaremini variavaa ae
vohaiqavanoqaie kuvana qovaraqi uvaa sae
iriarao? kio.

¹⁹ Minki kuvo Isuva nana uvave kumanka
vikanta kiha, Isuva Naasaretihaana uvave. Vi
vaiinkiva poropeti vaiinkivano vaihao Kotia
avuqaavaka vaiinki nahenki nivuqaavaka noa
saiqa vaehao soqe uva kio ivo.

²⁰ Viva vaimanka Kotia saiqa vaa amike vaia
vaiinkisa visa noa vaiinkinavuvaka, kinavuqaa
raqisi vaiasavaka, visa via amiavo viva via
arusaake kimanka via sakaiqaa pirimaqo
arusaavo.

²¹ Kenavu haau vi vainkiaa Kotiva via akikaivo
viva vo vakanaasa aakara seo kinavu Isarai
vainkiqaa raqisiaiavave kunaave. Uva
vovakama vaio ivo. Via arusaavo vake kaaramo
enta aikareo ivo.

²² Vake kekanta nahenkinavu kia uvaa ii
rankuma vi uo. Vinavusa vaasa qararaa via
quntama kaaraqi ou nte sa via vaaka kavaavo.

²³ Vinavusa anirante vuu kiva nimiha,
Naauaihainaasa kinavuaa viva qaqima vaio ivo
kiavo, kinka.

²⁴ Vinavusa minki kiamanka kinavuqinkai hini
vaiinkinavu via quntama kaaraqi ou vi ou
kavaavo nahenkivano ki uvaa vivauma

vaimanka via vaakavaka sa kavaave, kinka.

²⁵ Vikanta minki kuyo Isuva vikanta kiya nimio, Nikanta avu aakovaka sama vaio ivo. Haau poropetinavu kiva ko uvaa nekanta vi uvaa quqaave kiakaa vaimanka nekanta qasomase vi uvaa ii vaiavo.

²⁶ Nekanta sae iriavo? Kotiva akikaaiia vaiinkiva mesaia vaiinkivano aihavina ahasaa vaiqio vio viaqaankaio noaiqama vio mpeqa vaiinkivano vaianaove, kio.

²⁷ Minki kivaseo Isuva mesaia vaiinkiaa Kotia vukaqi gara ntuva ko uvaa vikanta kiva nimieva hoqareo Mosea vukaqinkaio kiva nimiqio vio poropetinavu vukaqinkaio kiva nimiqio vua.

²⁸ Minki ki vauvo vikanta viesia u vakusava aumanko vauvo Isuva aarana qaqi vieva voqaama auki vauvo

²⁹ vikanta aqao ki, Amparaiqaqaa entievave. Qaqa sea kikanta vakamasea vaikaane kuvo vikanta vakamaseo vaieva naavuqi vio.

³⁰ Viva viaqi vaihao ntara kaintaqaa vikanta vakamaseo oquvio Kotiaa soqema iarao kivaseo mpareti ntara nkuiseo rairaseo nimumanka

³¹ vikanta avu aako kenko kuvo iivumanka vikanta via uqauqamase kave. Vikanta via uqauqamase kavovo Isuva vikanta nivuqaankaio uantavio sa vaio.

³² Isuva uantavio sa vaumanka vikanta nai kiva ami nai kiva amihakanta, Viva aarana anihao Kotia vukaqinkainaa uva kikanta kiva kimi vaivo quqaama kikanta munkusaqinkaio soqema vio ivo, kinka.

³³ Minki kivaseo vikanta vaasa himpikanta anirante Ierusaremini ou Isua vainki 11 navu

rantase kavomanka vinavusa vo vaiinkinavu
vakamase ruvaantumavi kiha,

³⁴ Noavano quqaama qaiqaa himpio ivo.

Saimoniva vivama kaveo ivo, kumanka

³⁵ vikantavaka aaraini niha kavooa visa kiva
nimi. Vikanta kiha, Viva mpareti ntara nkui
saimanka viaqaankai kenka noa vaiinki
sankunkase kave uo, kinka.

Isuva nai vainki nivuqaa qovaraiqama vua

³⁶ Vikanta uva visa kiva nimi vauvo yakeni
noavano vivama qovaraiqama vio visa kakaqaa
himpikeo vaihao kihao, Ni munkusaqinkai
qihaasi vaia variake, kio.

³⁷ Minki kumanka visa voqamase qekeha
vaanavano qovarama vivo kuvo

³⁸ Isuva visaa kihao, Ne nankihae qeke vaiavo?
Ne nankihae kiriara kaara aako vake ii vaiavo?

³⁹ Ki sauqu aiqū kavaake. Ke visama ivo. Ki
aukeha kavaake. Ke vaiinkima vai uo. Sa
vaanavano ki aananteo makivaka vuhaaivaka
vaiavaave, kio.

⁴⁰ Minki kivaseo viva nai sauquvaka aiqūvaka
numiqomanka

⁴¹ visa voqamase quaheha sauqu runkinkii iha
kiha, Sa ho viaa quqaave, kiae kuvo Isuva kihao,
Ntara naainaa vaio ivo, kumanka

⁴² hampusa nunkakoa ampara amuvo

⁴³ viva visa nivuqaa vaihao varaseo noa.

⁴⁴ Isuva hampusa namaseo visa kiva nimio,
Haa ni hampaka vaiha ke maa uvaa ni kiva
nimunaave. Kiriara haau Moseva vukaqi qara
ntuva ko uvaave, poropeti vaiinkinavu qara
ntuva ko uvaave, Saami vukaqi qara ntuva ko

uvaave, ke ni kiva nimiha vi uvaa vivauma
vaianaove kunaave, kio.

⁴⁵ Minki kivaseo visa Kotia vukaqi qara ntuva
ko uvaa sankunka iriake kio viva vi uvaa vi uvaa
kiva nimio kihao,

⁴⁶ Maa uvaa qara ntuva koave. Mesaia
vaiinkiaa viva aihavina ahasaa vaeo vuu guku
vio kaaramo enta vaio qaiqaa qaqi himpuanaove.

⁴⁷ Viaqaankai ne ki saiqaa ki hukuaa iihama
vaiinki nahenki kiva nimiqi viha manta aara
qaqia saivo Kotiva ne manta saiqa vare uvaa
nunka nimikaaie kiake. Vi uvaa kiva nimiqi viha
Ierusaremini naane vi uvaa kiva nimiqi vi
viaqaankai vo vakaqaa vo vakaqaa kiva nimiqi
vuake.

⁴⁸ Nenavu nenka avuqo vi ahasaa vi saiqaa
kavaama ivo.

⁴⁹ Ki qova sauqu aiqiqaa agusehao kenka ni
nimieave kiainaa kema via akikaeave. Ne maa
vakusaqi vaiqi vivo naauaihaio viva kuvio
niqaa vaihaoma ni mpeqaiqama nimikaaie, kio...

**Isuva Soqe Uva Kuama
Genesis and the Gospels in the Arau dialect of the
North Tairora language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Arau long
Niugini**

copyright © 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Arau (North Tairora)

Dialect: Arau

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Mar 2026 from source files dated 12 Dec 2025

90947037-585d-5612-873d-36e338f0ae1b